

STRATEGISCHE ADVIESRAAD

INTERNATIONAAL
VLAANDEREN

Flemish Foreign Affairs Council

BIJDRAGE AAN DE BELEIDSNOTA:

**NAAR EEN GEÏNTEGREERD EN
GEÏNSPIREERD INTERNATIONAAL BELEID
VOOR VLAANDEREN**

22 september 2009

Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen, Boudewijnlaan 30 bus 81, 1000 Brussel
Tel.: + 32 2 553 01 81, E-mail: sariv@iv.vlaanderen.be, <http://www.sariv.be>

BIJDRAGE AAN DE BELEIDSNOTA:

NAAR EEN GEÏNTEGREERD EN GEÏNSPIREERD INTERNATIONAAL BELEID VOOR VLAANDEREN

De Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen (“de Raad”) werd op 19 oktober 2007 opgericht door de Vlaamse Regering om haar advies te verlenen over alle beleidsmateries met betrekking tot het Vlaams buitenlands beleid, het internationaal ondernemen, ontwikkelingssamenwerking en toerisme. De SARiV bestaat uit vertegenwoordigers van het brede Vlaamse middenveld en een aantal Vlaamse experts op het vlak van het internationaal beleid.

Naar aanleiding van de verkiezingen van 7 juni 2009 bereidde de Raad een memorandum “Een Vlaamse Regering met een open blik op de wereld” voor. Daarin engageerde de Raad zich om een bijdrage te leveren aan de beleidsnota van de toekomstige minister bevoegd voor het beleidsdomein internationaal Vlaanderen. Onderhavig advies wil deze belofte honoreren voor de beleidsnota van Minister-president Kris Peeters, bevoegd voor buitenlands beleid, internationaal ondernemen en ontwikkelingssamenwerking, alsook voor de beleidsnota van Viceminister-president Geert Bourgeois, bevoegd voor toerisme.

Dit advies is het resultaat van een brede gedachtewisseling binnen de Raad. Voor wat betreft ontwikkelingssamenwerking heeft het tevens als basis de bevindingen van het seminarie “10 jaar Vlaamse ministers van ontwikkelingssamenwerking: quo vadis?”, dat de Raad op 9 september 2009 in het Kasteel Van Ham in Steenokkerzeel organiseerde.

Het advies heeft volgende structuur. Eerst reikt de Raad een aantal bouwstenen aan voor een geïntegreerde en geïnspireerde visie op Vlaanderen in de wereld. Vanuit die visie concretiseert de Raad vervolgens zijn strategische aandachtspunten voor elk beleidsveld.

De Raad wil graag betrokken blijven bij de verdere uitwerking van het internationaal beleid.

Namens de Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen,

Brussel, 22 september 2009

(getekend)

(getekend)

Prof. Dr. Jan Wouters
Voorzitter

Freddy Evens
Secretaris

NAAR EEN GEÏNSPIREERD EN GEÏNTEGREERD INTERNATIONAAL BELEID VOOR VLAANDEREN

Talrijke mondiale uitdagingen (o.m. de financieel-economische crisis, de energie- en voedselcrisis, de zich verder verbredende welvaarts kloof tussen industrie- en ontwikkelingslanden, de demografische uitdagingen, de klimaatverandering en het tanende gewicht van Europa in de wereld) beïnvloeden grondig het Vlaamse beleidskader. Anderzijds heeft Vlaanderen als regio belangrijke troeven die het internationaal kan uitspelen. Toch stelt de Raad vast dat Vlaanderen zowel inzake buitenlands beleid, internationaal ondernemen, ontwikkelingssamenwerking als toerisme geen koploper is. Het beleid komt verbrokken en weinig beziel(en)d over. De impact ervan is vaak hoogst onzeker. Vlaanderen dient proactief in te spelen op de hogergenoemde mondiale ontwikkelingen en **een geïnspireerd en geïntegreerd beleid** ter zake te formuleren.

Een dergelijk beleid moet op de volgende pijlers gefundeerd zijn.

1. Inspiratie en innovatie

De Raad onderschrijft het hoge ambitieniveau van Vlaanderen In Actie om zich te meten met de top 5 van Europa. Maar om dit te realiseren is het essentieel dat Vlaanderen vanuit een holistische visie op zijn internationale troeven, als regio met een specifieke identiteit en meerwaarde, vernieuwende en gedurfde beleidskeuzes maakt in plaats van platgetreden paden te bewandelen. Zijn beleid moet gestoeld zijn op waarden zoals o.m. democratie, mensenrechten, duurzame ontwikkeling en respect voor de andere partner. Een innovatief en creatief instrumentarium moet dergelijk beleid ondersteunen.

2. Integratie

Het project Beter Bestuurlijk Beleid heeft ieder beleidsdomein in detail uitgetekend. In elk beleidsdomein is een proces bezig van identiteitsopbouw, waardoor het geheel evenwel dreigt verloren te gaan. De proliferatie van diensten, instellingen en organen is groot. Verkokering en verwarring nemen toe.

Voor het beleidsdomein internationaal Vlaanderen verwelkomt de Raad de concentratie van de bevoegdheden bij de Minister-president. De koppeling met het beleidsdomein economie en landbouw, sectoren die per definitie getekend worden door de internationalisering, biedt een belangrijke opportuniteit voor meer samenhang in het beleid. De Raad stelt vast dat het beleidsveld toerisme van de andere beleidsvelden van het beleidsdomein internationaal Vlaanderen werd afgesplitst. Hij verwacht dat beide ministers actief overleg plegen om de coherentie van het internationaal optreden van Vlaanderen te garanderen.

Niet enkel het beleidsdomein internationaal Vlaanderen, maar elk beleidsdomein wordt gevat door de internationale of Europese agenda. Elk beleidsdomein moet zich een internationale reflex aanmeten, waarna via intern overleg vanuit de diverse beleidshoeken een geïntegreerde aanpak wordt ontwikkeld. De Raad spoort de Minister-president aan om gebruik te maken van zijn bevoegdheid inzake internationaal Vlaanderen en zijn coördinerende rol als Minister-president om het Vlaams internationaal beleid duidelijk aan

te sturen, evenals de coherentie van de standpuntbepaling en van het internationale optreden door zijn administratie te doen bewaken.

3. Effectiviteit en efficiëntie

Schaarse middelen en belastinggeld moeten effectief, d.w.z. doelmatig, worden ingezet, en de daartoe gekozen middelen moeten de juiste zijn. Er moet meer samenwerking en overleg tot stand komen tussen de diverse Vlaamse, publieke en private instanties die op het terrein actief zijn. Dit verduidelijkt de onderlinge taakverdeling, versterkt het optreden en reduceert de kosten. De ingezette middelen en behaalde resultaten worden periodiek geëvalueerd en hierover wordt gerapporteerd.

4. Samenwerking en partnerschappen

De Vlaamse overheid moet vanuit een welgedefinieerde eigen rol en kerntaken strategische partnerschappen met andere actoren aangaan, o.m. via een betere afstemming met private partners, uitbesteding, inschakeling van experts, en samenwerking met organisaties en gespecialiseerde instellingen. Zij dient tevens, op basis van haar eigen agenda, het initiatief te nemen tot overleg en afstemming met de federale overheid en andere regio's. Ze investeert in de opbouw van netwerken waarin aan kennisopbouw en informatie-uitwisseling wordt gedaan.

5. Aanwezigheid, zichtbaarheid en communicatie

Vlaanderen is nog te weinig bekend. Het moet inzetten op een actieve aanwezigheid en vertegenwoordiging op internationaal niveau, en zijn internationaal beleid meer zichtbaar maken. De Vlaamse overheid moet een actief beleid voeren ter bevordering van de beeldvorming van Vlaanderen in het buitenland. Bij de uitwerking van een communicatiestrategie zet ze zowel in op Vlaanderens rijke geschiedenis als op zijn hedendaagse bruisende steden, gerenommeerd onderwijs, innovatieve ondernemingen en creatieve industrie. Ook Brussel als hoofdstad van Vlaanderen moet actief worden uitgespeeld. Synergieën tussen alle betrokken beleidsdomeinen en de diverse agentschappen en vertegenwoordigingen in het buitenland moeten tot stand worden gebracht.¹ Via samenwerkingsverbanden, publieksdiplomatie en publiekprivate samenwerking worden andere organisaties gestimuleerd om het beeld van een open, vooruitstrevende en economisch sterke regio mee uit te dragen.

¹ STRATEGISCHE ADVIESRAAD INTERNATIONAAL VLAANDEREN, *Beeldvorming van Vlaanderen in het buitenland*, Advies 2008/22, 1 december 2008.

1. Buitenlands beleid

1. Europese Unie

De Europese Unie tekent in toenemende mate de krijtlijnen voor het Vlaams beleid. Vlaanderen moet actief participeren aan de Europese beleidsbepaling, proactief wegen op de Belgische standpuntbepaling en het EU-voorzitterschap aangrijpen als een opportuniteit om Europa te internaliseren en tegelijkertijd Vlaanderen uit te dragen in Europa.

- De EU is een belangrijke bron van regelgeving. De Vlaamse overheid maakt impactanalyses van nieuwe EU-regelgeving, met aandacht voor de beleidsdomeinoverschrijdende en budgettaire implicaties. De Vlaamse overheid stelt zich proactiever op ten aanzien van mogelijke nieuwe wetgeving. Ze geeft mee sturing en plaatst onderwerpen op de agenda. Ze maakt werk van een betere omzetting van EU-regels en toetst haar nieuwe regels (bv. het toekomstig basisdecreet over de Vlaamse sociale bescherming) op conformiteit met de Europese waardoor inbreukprocedures worden vermeden. Het Departement internationaal Vlaanderen start een proces om dit beleidsdomeinoverschrijdend aan te pakken en rapporteert hierover maandelijks aan de Vlaamse Regering.
- De Vlaamse vertegenwoordiging bij de Permanente Vertegenwoordiging van België bij de EU wordt verder versterkt. Alle beleidsdomeinen zorgen voor een voltijdse aanwezigheid (zeker tijdens het EU-voorzitterschap) en hun vertegenwoordigers nemen een actieve rol op in comités en werkgroepen.
- Het beleidsdomeinoverschrijdende overleg over EU-dossiers wordt verder uitgebouwd. Het focust niet alleen op processturing, maar ook op de inhoudelijke standpuntbepaling. Dit overleg geeft een duidelijk mandaat aan de Vlaamse vertegenwoordiger bij federaal overleg. Belangrijke Vlaamse standpunten worden geagendeerd op de Vlaamse Regering om het draagvlak ervan te vergroten en het politiek belang ervan te onderlijnen t.a.v. de federale overheid en de andere deelstaten. De standpunten worden door de Vlaamse vertegenwoordigers bij de EU zoveel mogelijk internationaal afgetoetst.
- De Vlaamse Regering start tijdig de voorbereiding van haar standpuntbepaling voor het toekomstig financieel kader van de Europese Unie (2013-2020). Ze plaatst dit op de agenda van het overleg met de federale overheid. Bij de inzet van Europese middelen kiest ze voor innovatie en duurzame groei in het kader van het nieuwe Lissabonproces. Ze consulteert het middenveld en communiceert over de besluitvorming.
- De inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon² heeft belangrijke institutionele gevolgen. Het intern-Belgische samenwerkingsakkoord uit 1994 over deelname van de deelstaten aan de EU-besluitvorming wordt hieraan aangepast (o.m. betrokkenheid van

² STRATEGISCHE ADVIESRAAD INTERNATIONAAL VLAANDEREN, *Verdrag van Lissabon*, Advies 2008/4, 20 februari 2008, 11.

de deelstaten bij de Europese Raad, herindeling van de raads categorieën, parallelisme tussen aanwezigheden in de Raad en de werkgroepen, afspraken over de deelname van de deelstaatsministers aan informele raden en de toerbeurtregeling tussen de deelstaten).

- Het Europese externe beleid (o.m. de EU-uitbreiding, de Europese dienst voor extern optreden, het buurlandenbeleid, het Barcelonaproces) wordt opgevolgd en vormt een inspiratiebron voor het Vlaams buitenlands beleid. Vlaanderen wordt actiever betrokken bij de Belgische standpuntbepaling in de Raad Externe Betrekkingen van de EU.
- Het EU-voorzitterschap vergt een bijzondere inspanning van de Vlaamse overheid.³ Vlaanderen neemt voortaan deel aan het gestructureerd overleg met de partnerlanden van het teamvoorzitterschap. Het overleg met de Hongaarse en Spaanse sectorministers wordt opgestart. De Vlaamse overheid zorgt voor een cultureel programma en voor gestroomlijnde communicatie over haar aandeel in het Belgische voorzitterschap. De Vlaamse Regering rapporteert maandelijks aan het Vlaams Parlement over de voortgang van het teamvoorzitterschap, de ingenomen standpunten en het verloop van het voorzitterschap.
- In de Interministeriële Conferentie Buitenlands Beleid ("ICBB") en/of het overlegcomité worden de belangrijke Europese standpunten politiek afgestemd tussen alle Belgische overheden. De ICBB komt tijdens de zes maanden van het EU-voorzitterschap maandelijks samen om actief sturing te geven aan de invulling van het voorzitterschap.

2. Bilateraal beleid

Vlaanderen is een betrouwbare partner en ontwikkelt zijn bilaterale relaties via het instrument van het verdragsrecht en zijn vertegenwoordigingen in het buitenland. Het benut de kansen die het nieuwe Benelux-verdrag biedt.

- Het belang van de verdragsbevoegdheid wordt onderlijnd door de Scheldeverdragen. Vlaanderen maakt gebruik van de verdragsbevoegdheid voor de uitbouw van relaties met de toekomstige EU-lidstaten van de Westelijke Balkan. Het geeft actief invulling aan de bestaande verdragen met de landen in Centraal- en Oost-Europa, alsook de buurlanden. Met het oog op de zichtbaarheid van de internationale bevoegdheid van Vlaanderen maakt de minister bevoegd voor het buitenlands beleid actief gebruik van de bevoegdheid om gemengde verdragen mee te ondertekenen, zeker wanneer de ondertekening in Brussel plaatsvindt. De goedkeuringsprocedure van verdragen wordt geëvalueerd en zo nodig aangepast. Alleszins dienen verdragen sneller te worden goedgekeurd.⁴
- Het nieuwe Benelux-verdrag houdt rekening met de institutionele federale realiteit van België. Vlaanderen speelde tot op heden geen rol in de Benelux Politieke Samenwerking. Gelet op het belang van de Benelux-samenwerking om te kunnen wegen op de EU-

³ STRATEGISCHE ADVIESRAAD INTERNATIONAAL VLAANDEREN, *Het Belgisch voorzitterschap van de EU in 2010*, Advies 2008/23, 1 december 2008.

⁴ Zie o.m. STRATEGISCHE ADVIESRAAD INTERNATIONAAL VLAANDEREN, *Ontwerp van decreet houdende instemming met het zetelakkoord tussen het Koninkrijk België en het Internationaal Centrum voor de Ontwikkeling van het Migratiebeleid*, Advies 2008/13, 7 juli 2008.

besluitvorming, moet Vlaanderen ambiëren om hierbij actief betrokken te worden door de federale overheid.⁵

- Naar aanleiding van de commotie over het Vlaams Huis in New York werd de buitenlandse vertegenwoordiging in vraag gesteld. Gelet op de belangrijke Vlaamse internationale bevoegdheden moet Vlaanderen blijven werken aan het optimaliseren van zijn buitenslands netwerk. Het verder uitbouwen van de vertegenwoordiging bij internationale organisaties en in belangrijke partnerlanden moet overwogen worden. De versterking van de bestaande vertegenwoordigingen in de buurlanden met een culturele attaché ondersteunt de bilaterale samenwerking en de bekendheid en aanwezigheid van Vlaanderen in deze landen.
- De onderhandelingen over de aanpassing van de samenwerkingsakkoorden van 1994 en 1995 over de buitenlandse vertegenwoordigingen moeten snel worden afgerond en leiden tot goede afspraken met de federale overheid. Deze akkoorden dienen concrete taakafspraken in te houden en te specificeren dat de federale economische diplomatie ten dienste staat van de gewesten.
- De concentratie van de bevoegdheden bij de Minister-president biedt een opportuniteit voor een sterkere coherente aansturing van de Vlaamse vertegenwoordigers in het buitenland, alsook voor een uitklaring van ieders rol en de modaliteiten van samenwerking.
- Vlaanderen wordt actief betrokken bij buitenlandse staatsbezoeken en er vindt overleg plaats met de federale overheid over de aanstelling van ambassadeurs in belangrijke Vlaamse partnerlanden of bij internationale organisaties. De ambassadeurs consulteren de Vlaamse vertegenwoordigers bij het voorstel tot aanstelling van ereconsuls.

3. Internationale organisaties

Het Vlaams buitenslands beleid besteedt tot op heden onvoldoende aandacht aan het overleg op mondiaal vlak, hoewel het belang van internationale organisaties sterk toeneemt. Bovendien dient de Vlaamse overheid zich bewust te zijn van het machtsspel in deze organisaties, waar regionale blokken en groepen van landen de beleidskeuzes beïnvloeden.

- In beleidsdomeinen zoals o.m. landbouw, milieu, klimaat en energie spelen de belangrijke besluitvormingsprocessen zich niet alleen af op Europees vlak, maar in toenemende mate binnen de internationale gremia. Vlaanderen moet hiervoor meer aandacht hebben, het interdepartementaal overleg hierover versterken, de afstemming met de federale overheid opstarten en actief deel uitmaken van de delegaties van ons land.
- Binnen internationale organisaties spelen individuele landen een steeds minder belangrijke rol. Enkel via een gecoördineerd Europees standpunt kan ons land nog wegens op de besluitvorming. Van het EU-voorzitterschap wordt een actieve coördinerende rol verwacht in het afstemmen van de standpuntbepalingen tussen de EU-lidstaten.

⁵ STRATEGISCHE ADVIESRAAD INTERNATIONAAL VLAANDEREN, *Het Herzieningsverdrag Benelux Unie*, Advies 2009/18, 15 juni 2009.

Vlaanderen neemt samen met de federale overheid deze taak op zich in 2010 voor de beleidsdomeinen waarvoor Vlaanderen de EU-ministerraden zal voorzitten. Buiten het EU-voorzitterschap zet Vlaanderen zich ook hiervoor in op een permanente basis.

- België wordt lid van de Uitvoerende Raad van de UNESCO (2009-2013). De actieradius van de UNESCO betreft nagenoeg uitsluitend gemeenschapsbevoegdheden. De deelstaten moeten in overleg actief werk maken van de invulling van dit lidmaatschap.
- België werd tot lid verkozen van VN-Mensenrechtenraad (2009-2012)⁶ en zal in 2011 een doorlichting ondergaan door deze Raad. De Vlaamse overheid start tijdig de voorbereidingen voor deze mensenrechtentoets.
- De keuze in het regeerakkoord om de Kaderconventie van de Raad van Europa over de minderheden niet te ondertekenen, zal opnieuw de internationale aandacht trekken. Een gerichte strategie wordt ontwikkeld om over deze beslissing goed te communiceren en deze beslissing te duiden bij vertegenwoordigers van de andere lidstaten.
- De actieradius van het stageprogramma voor jonge Vlamingen bij internationale organisaties⁷ wordt versterkt door het verbreden van de toegang, de uitbreiding naar meerdere organisaties en door een aanvullend programma voor *junior professional officers* (JPO's).

4. Internationaal promotie- en communicatiebeleid

Een globale strategie met betrekking tot het internationaal promotie- en communicatiebeleid wordt uitgewerkt in overleg met alle betrokken partners en waar mogelijk afgestemd met het middenveld. Vlaanderen op de kaart zetten, vergt een extra inspanning.

- De Vlaamse Regering ontwikkelt een aantal initiatieven om haar beleid bij de internationale gemeenschap beter bekend te maken. Ze onderneemt specifieke acties gericht op de in Brussel geaccrediteerde buitenlandse journalisten. Ze start bijvoorbeeld een initiatief "*Lectures about Flanders*", een maandelijks forum georganiseerd door de Vlaamse overheid waarop een Vlaamse minister of een "*captain of society*" een uiteenzetting houdt voor een internationaal publiek over hun internationale activiteiten op een specifieke Vlaamse locatie in Brussel. Het internationaal bezoekersprogramma, waarover een resolutie in het Vlaams Parlement werd aangenomen, wordt geconcretiseerd en snel opgestart. Het laat "*high potentials*" / "*high level*" delegaties uit het verre en nabije buitenland kennismaken met de Vlaamse troeven.
- De huisstijl van de internationale communicatie en het nieuwe logo van internationaal Vlaanderen met baseline (Vlaanderen past je perfect/*Flanders fits you*) worden toegepast op alle internationale communicatie gericht op het buitenland. Hierover worden duidelijke instructies verspreid naar alle diensten.

⁶ STRATEGISCHE ADVIESRAAD INTERNATIONAAL VLAANDEREN, *Vlaanderen en het Belgisch lidmaatschap van de VN-Mensenrechtenraad*, Advies 2009/13, 14 mei 2009.

⁷ STRATEGISCHE ADVIESRAAD INTERNATIONAAL VLAANDEREN, *De evaluatie van het financieringsprogramma voor jongerenstages bij internationale organisaties*, Advies 2008/19, 10 oktober 2008.

- Een volwaardige anderstalige tegenhanger van de website “Vlaanderen.be” wordt ontwikkeld. De huidige anderstalige website (“Flanders.be”) over het buitenlands beleid van Vlaanderen is een startpunt, maar vertaalt de verregaande bevoegdheden die Vlaanderen uitoefent onvoldoende naar het buitenland.
- Een elektronische nieuwsbrief over het Vlaams buitenlands beleid (naar analogie met Wallonie-Bruxelles of Quebec) wordt ontwikkeld en maandelijks naar alle ambassades en regiobureaus in Brussel gezonden.
- Samen met het beleidsdomein cultuur wordt een actief internationaal cultuurbeleid gevoerd, waardoor Vlaanderen aan bekendheid wint in het buitenland.

1. *Beleidsvisie*

De Vlaamse overheid ontwikkelt een globale strategie voor ondernemen waarin wordt bekeken wat de Vlaamse overheid kan doen om internationaal ondernemen te bevorderen. De strategie wordt ontwikkeld door alle betrokken Vlaamse overheidsactoren en in overleg met de vertegenwoordigers van de ondernemingen en de sectoren.

- De Vlaamse overheid ontwikkelt een globale strategie voor ondernemen met een luik internationaal ondernemen op basis van samenwerking tussen het Departement internationaal Vlaanderen, het Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen (FIT), het Departement Economie, Wetenschap en Innovatie, het Agentschap Ondernemen en het IWT in overleg met Voka, UNIZO en de federaties. De strategie legt ook verbanden naar andere beleidsdomeinen zoals o.m. onderwijs, werk en cultuur en heeft aandacht voor duurzaam ondernemen.
- Onderwijs speelt een belangrijke rol, aangezien het ontwikkelen van (internationaal) ondernemerschap op jonge leeftijd start. Het onderwijs dient bij te dragen tot het ontwikkelen van initiatief en ondernemerschap als basiscompetenties. Het kan tevens bijdragen tot een internationale mentaliteit door de versterking van de talenkennis en het stimuleren om een deel van de opleiding in het buitenland te volgen. Daarnaast wordt de relatie tussen ondernemers en onderwijsinstellingen versterkt onder meer door werkplekleren waarbij ook een bijzondere focus op internationaal ondernemen kan worden gelegd. De Vlaamse overheid kan bijvoorbeeld financiële ondersteuning bieden aan studenten die een internationale stage bij een bedrijf in het buitenland aanvatten.
- De strategie smeedt banden tussen het innovatiebeleid en het beleid inzake internationaal ondernemen. In het bijzonder de inschakeling van de VRWB-clusters in internationaal ondernemen moet voldoende aandacht krijgen. Vlaanderen zet in op innovatie en vernieuwing om marktaandeel te veroveren. De ontwikkeling van een langetermijnvisie van Vlaanderen op o.m. zijn hoogtechnologische sectoren laat toe dat

buitenlandse investeerders met hun project hierop inspelen. Tevens wordt het contact tussen onderzoekers en ondernemers gefaciliteerd.

- Een nieuwe pijler van deze strategie internationaal ondernemen wordt gevormd door in te zetten op Vlaanderens “*intangible assets*”. De band tussen de reguliere economie en de creatieve economie (onderwijs, toerisme, creatieve sector, media, gezondheid, enz.) dient versterkt te worden en deze *intangibles* moeten ook internationaal uitgespeeld worden.
- De groeiemarkten (niet enkel de BRIC-landen, maar ook de Next Eleven) vormen een nieuwe geografische focus in de strategie internationaal ondernemen. Deze komt echter naast de focus op traditionele partnermarkten, waar Vlaanderen moet inzetten op het herwinnen van zijn verloren marktaandeel.
- De strategie internationaal ondernemen heeft oog voor de internationale ontwikkelingen. Dit betekent dat zij in EU-kader inspeelt op de vernieuwing van de Lissabonstrategie, de wijzigingen in het kader van het Verdrag van Lissabon en een duidelijke visie omvat op het Gemeenschappelijk Handelsbeleid en de vrijmaking van de Europese dienstenmarkt. Zij omvat tevens een visie op de WTO-onderhandelingen en de BLEU-investeringsakkoorden⁸.

2. Activiteiten en instrumenten

De Vlaamse overheid verfijnt haar instrumentarium voor internationaal ondernemen op basis van een evaluatie in het licht van de vraag van het bedrijfsleven en met het oog op efficiëntie. Ze doet dit in samenwerking met de private sector.

2.1. Aantrekken van investeringen

- Vlaanderen concretiseert zijn globale strategie internationaal ondernemen onder meer door duidelijke (en meetbare) doelstellingen te formuleren. Deze doelstellingen maken deel uit van de nieuw te onderhandelen beheersovereenkomst met Flanders Investment and Trade (FIT). Vlaanderen stelt een concrete, in cijfers uitgedrukte, doelstelling voorop van een bepaald aantal significante buitenlandse bedrijven uit de groeiemarkten (ruimer dan de BRIC) dat het wil aantrekken. Dit kadert binnen een wervingsstrategie die speciaal ontwikkeld wordt om nieuwe bedrijven aan te trekken. Het identificeren van de bedrijven met potentieel vormt een eerste element van deze strategie.
- Vlaanderen werkt aan een verbetering van het Vlaamse vestigingsklimaat (o.m. arbeidskaarten en belastingswetgeving, versnelling van de vergunningsprocedure, verlaging van administratieve lasten en verbetering van het leefklimaat). Vlaanderen kan alvast een aantal van deze factoren zelf aanpakken, m.n. harde locatiefactoren zoals vergunningen, infrastructuur en mobiliteit en zachte locatiefactoren zoals culturele en onderwijsvoorzieningen (internationale scholen), een leefbare omgeving en verdraagzaamheid. Ook de beschikbaarheid van menselijk kapitaal speelt een rol en hier kan Vlaanderen via het onderwijsbeleid op inspelen. De Vlaamse overheid pleegt overleg

⁸ STRATEGISCHE ADVIESRAAD INTERNATIONAAL VLAANDEREN, *De BLEU-investeringsakkoorden met Colombia, Qatar en Oman*, Advies 2009/17, 29 juni 2009.

met de federale overheid over de aanpak van de geïdentificeerde hinderpalen binnen de federale bevoegdheden.

- FIT richt zijn aanpak voor het aantrekken van directe buitenlandse investeringen (DBIs) op *account management*, waardoor het een dossier van A tot Z kan begeleiden. Het biedt aan buitenlandse bedrijven en expats een meertalige en professionele dienstverlening. FIT besteedt ook aandacht aan de dossiers betreffende het aantrekken van bedrijven of investeringen die afspringen. De tekortkomingen worden geanalyseerd en de meerwaarde van tegenkandidaten wordt onderzocht met het oog op het bijsturen van de eigen strategie.

2.2. Internationaal ondernemen

- FIT verfijnt zijn buitenlands netwerk en bouwt zijn gespecialiseerde dienstverlening voor nichespelers op verre markten verder uit. De groep van sectorspecifieke technologieattachés bedient een zo breed mogelijk geografisch terrein en wordt zo mogelijk uitgebreid. De Vlaamse economische vertegenwoordigers (“Vlevs”) detecteren proactief handelsoportunities en andere relevante informatie en zorgen voor een doorstroming hiervan naar bedrijven en alle andere (potentieel) betrokken diensten. De Vlev is het eerste aanspreekpunt in het buitenland, maar kan indien nodig (voor gespecialiseerd advies) doorverwijzen naar andere relevante diensten in binnen- en buitenland. FIT heeft in eerste instantie een regierol m.b.t. het ondersteunen van internationaal ondernemen. De loketfunctie wordt verder uitgebouwd in samenwerking en in overleg met de private sector.
- De Vlaamse overheid streeft verder naar een vereenvoudiging van het steunlandschap, biedt de toegang tot steun aan via één loket en doet inspanningen om de administratieve lasten te verlagen.
- FIT geeft steun en advies op maat al naargelang de aard van de onderneming en de producten. De acties worden regelmatig aan evaluaties onderworpen en steeds op de meest efficiënte manier uitgevoerd (bv. door publiekprivate partnerschappen). FIT leert uit *benchmarking* met vergelijkbare instellingen in andere Europese topregio’s.
- FIT blijft investeren in een aantal instrumenten specifiek voor bedrijven ‘new to export’. Specifieke acties opzetten, zoals de “Gazellensprong” (voor de begeleiding van Vlaamse internationale groei-bedrijven zoals aangekondigd in het Regeerakkoord), is een mogelijkheid. Ook de werking en de naam van FIT moeten nog beter bekend worden bij de Vlaamse bedrijven. De ondersteuning beperkt zich niet tot financiering, maar omvat ook de ondersteuning bij het ontwikkelen van een internationaliseringsplan.
- Buitenlandse aankopers worden aangetrokken naar Vlaanderen om kennis te maken met Vlaamse producten. Vlaamse producten met herkomst/oorsprongsbenaming – vaak geproduceerd door KMO’s - worden actief internationaal gepromoot. Vlaanderen wordt als merk dat garant staat voor kwaliteit en innovatie uitgespeeld. Ook de promotie van streekproducten krijgt een internationale component. FIT werkt hiervoor samen met het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM).
- De Vlaamse overheid versterkt haar activiteiten m.b.t. de omzetting van de Europese dienstenrichtlijn. Ze breidt tevens de statistische kennis over de dienstensector in

Vlaanderen uit. Verder organiseert zij, i.s.m. de federaties, een infocampagne over de toepassing van de dienstenrichtlijn in Vlaanderen en zet ze in op het stimuleren van de internationalisering van de Vlaamse dienstensector.

- Het Vlaams beleid internationaal ondernemen heeft aandacht voor het **Europees beleid** inzake KMO's, Europese clusterinitiatieven (bv. het *Lead market initiative*⁹) en helpt Vlaamse ondernemingen om Europese hefboomen voor financiering¹⁰ te ontdekken. Via de afvaardiging van een FIT-vertegenwoordiger naar de Vlaamse vertegenwoordiging bij de Permanente Vertegenwoordiging van België bij de EU kan Vlaanderen ook zelf bijdragen tot de ontwikkeling van EU-programma's en kan het er snel op inspelen en informatie doorgeven.

3. Samenwerking en partnerschap

De Vlaamse overheid ontwikkelt en implementeert haar beleid inzake internationaal ondernemen in partnerschap met de private sector. De afstemming tussen de Vlaamse en met de federale buitenlandse vertegenwoordigers wordt versterkt.

- FIT heeft door de samenstelling van haar Raad van Bestuur en het regelmatig organiseren van activiteiten met het bedrijfsleven reeds een overlegetraditie met het bedrijfsleven. Het Departement Economie en andere Vlaamse overheidsactoren hebben dit slechts in beperkte mate. De Raad is van oordeel dat dergelijke overlegkaders moeten worden uitgebouwd om te komen tot een gedragen strategie m.b.t. internationaal ondernemen.
- De Vlaamse overheid ontwikkelt moderne diensten ter bevordering van internationaal ondernemen in samenwerking met de private sector, in het kader van publiekprivate samenwerking of complementair aan acties van de private sector. Ze evalueert ook haar bestaande diensten in dit opzicht met het oog op een efficiënte inzet van overheidsmiddelen.
- De samenwerking tussen de Vlaamse vertegenwoordigers (politieke, economische en toeristische) in het buitenland wordt gestimuleerd. Er is regelmatig overleg en zij zijn op de hoogte van elkaars activiteiten en bieden, indien relevant, een gezamenlijke dienstverlening aan.
- Er wordt een protocol gesloten tussen de FOD Buitenlandse Zaken en FIT waarin de taken van beider diensten inzake economische diplomatie worden gespecificeerd. Er is een vlotte informatiedoorstroming tussen federale diplomaten en Vlaamse vertegenwoordigers. Federale diplomaten krijgen een infopakket met informatie over Vlaanderen. De Vlev ter plaatse fungeert als coördinatiepunt om de informatie door te spelen naar de betrokken Vlaamse actoren.

⁹ EUROPESE COMMISSIE, *A lead market initiative for Europe*, 17.06.2009.

[http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/policy/lead-market-initiative/index_en.htm]

¹⁰ Kaderprogramma voor concurrentievermogen en innovatie 2007-2013 (CIP)

[http://www.access2finance.eu/be/Belgium/what_is_available.htm]; Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises initiative (JEREMIE) [<http://www.eif.org/jeremie/>].

- De band tussen Vlaanderen en Brussel wordt ook in het domein van internationaal ondernemen benadrukt. De samenwerking tussen de regionale exportdiensten kan verder worden uitgebouwd, maar Vlaanderen moet ook een gepast antwoord bieden op het gebruik van het merk Wallonie-Bruxelles International.
- Vlaanderen heeft meer aandacht voor het beleid van het IMF, de Wereldbank, de EBRD, de Europese Investeringsbank, alsook de OESO en heeft oog voor de impact die de internationale organisaties kunnen hebben op het Vlaams bedrijfsleven.

4. Wapenhandel

De Vlaamse overheid stemt haar beleid inzake wapenhandel af op de internationale regelgeving en met de andere Belgische entiteiten.

- Een decreet wapenhandel wordt ingediend bij het Vlaams Parlement. De Vlaamse Regering houdt bij het uittekenen van haar beleid i.v.m. wapenhandel rekening met de internationale regelgeving. Vlaanderen handelt conform de Europese Gedragscode en streeft naar een Europese harmonisering van het vergunningsbeleid. Tevens ijvert ze voor een uniforme implementering van de Europese regelgeving door de lidstaten ("*level playing field*"). Vlaanderen houdt zich ook aan de Wassenaar-Overeenkomst. Het decreet dient duidelijke regels vast te leggen over transparantie en voorzorg.
- De administratieve last van vergunningen wordt verlaagd en waar mogelijk worden deze via elektronische weg afgeleverd.
- De nieuwe regelgeving wordt duidelijk gecommuniceerd naar de sector.
- De Vlaamse Regering streeft naar een versterkt samenwerkingsakkoord met de federale en andere regionale regeringen met het oog op een transparant en afgestemd wapenbeleid. Bevoegdheden worden beter uitgeklaard om discussie over verantwoordelijkheid te vermijden.
- Acties die de verspreiding van Massavernietigingswapens tegengaan worden ondersteund en verdragen hierover snel goedgekeurd.¹¹
- Vlaanderen kan iemand van FIT voor de verbindingsfunctie NATEX bij N3CA voordragen, aangezien deze reeds twee jaar niet ingevuld wordt door de federale overheid. Ze biedt nochtans een belangrijke opportuniteit voor Vlaanderen om in te spelen op contracten en investeringen van de NAVO.

¹¹ STRATEGISCHE ADVIESRAAD INTERNATIONAAL VLAANDEREN, *Het voorontwerp van decreet houdende instemming met het Verdrag inzake clusterunitie*, Advies 2009/10, 26 maart 2009; STRATEGISCHE ADVIESRAAD INTERNATIONAAL VLAANDEREN, *Het voorontwerp van decreet houdende instemming met het protocol inzake ontplofbare oorlogsresten*, Advies 2008/7, 30 april 2008.

3. Ontwikkelingssamenwerking

1. Beleidsvisie

De Vlaamse ontwikkelingssamenwerking dient – na de beginperiode met creatieve ruimte voor talrijke thema's, instrumenten en actoren – meer eigen accenten te leggen. De specificiteit als regionale donor kan meer in de verf worden gezet bij het formuleren van comparatieve voordelen. De Vlaamse ontwikkelingssamenwerking dient meer oog te hebben voor de politieke dimensie. Als kleine donor moet Vlaanderen zijn middelen geconcentreerd inzetten.

- De Vlaamse ontwikkelingssamenwerking dient zich te bezinnen over zijn comparatieve voordeel in een snel evoluerende globale ontwikkelingsagenda. De internationale donorkeuken is reeds druk bezet. Bovendien bestaat er tegenkating tegen de intrede van subnationale autoriteiten in een reeds versnipperd ontwikkelingslandschap. Het zoeken van een eigen identiteit kan bovendien coördinatie met andere donoren vergemakkelijken.
- Decentrale donoren, zoals Vlaanderen, hebben de neiging om het beleid van nationale donoren na te bootsen. Hierdoor lopen zij het gevaar hun eigenheid te verliezen en een eerder amorf profiel te hebben. De Raad spoort aan om het comparatieve voordeel van Vlaanderen in de internationale samenwerking scherper te definiëren met aandacht voor de specificiteit van Vlaanderen als welvarende regio met sterke troeven, een dynamisch middenveld en expertise die voor ontwikkelingslanden relevant kan zijn. Het bepalen van de specificiteit van Vlaanderen als donor moet gebeuren binnen het kader van de internationale afspraken over doeltreffende hulp en rekening houden met de noden van de partnerlanden. Hierbij dient men na te gaan hoe andere regio's hun comparatieve voordelen definiëren.
- De argumentatie dat ontwikkelingssamenwerking door subnationale autoriteiten het logische gevolg is van hun paradiplomatieke activiteit, moet verder onderbouwd worden door het bewijs dat Vlaanderen een intrinsieke meerwaarde als donor kan bieden.
- Het comparatieve voordeel van Vlaanderen kan zich o.m. situeren in de innovativiteit en flexibiliteit als donor, de mogelijkheid tot draagvlakverruiming, de ervaring met decentraal bestuur en lokale ontwikkelingsdynamieken, het potentieel voor reciprociteit, het geringere nationaal-geopolitieke belang, de geografische specialisatie, de bijdrage aan de 0,7%-norm, de portefeuillebenadering, het participatieve overlegmodel, de interculturele benadering, enz. Dit comparatieve voordeel dient via Monitoring en Evaluatie (M&E) gestaafd.
- De Vlaamse ontwikkelingssamenwerking dient ook oog te hebben voor de politieke dimensie van ontwikkelingssamenwerking via een mensenrechtenbenadering, maar ook voor goed bestuur, versterking van het maatschappelijk middenveld en "*critical alignment*".

- Als kleine donor moet Vlaanderen maximaal inzetten op concentratie, zowel geografisch als sectoraal. Vlaanderen dient de focus op Zuidelijk Afrika te behouden en te verdiepen. Een uitbreiding van het aantal partnerlanden is niet aan de orde. Het is een goede zaak dat men de hulp richt op een aantal provincies (in Zuid-Afrika en Mozambique) en districten (in Malawi). Regionale dynamieken tussen de 3 partnerlanden kunnen versterkt worden. Vlaanderen kan overwegen om zich te concentreren op thema's i.p.v. op sectoren met het oog op een meer holistische benadering.
- De Millenniumdoelstellingen dienen vanuit hun symbolische en mobiliserende waarde gebruikt te worden. Daarbuiten dient men de ontwikkelingsdoelstellingen van de partners in het Zuiden als vertrekpunt te hanteren. De Raad vraagt om voldoende in te zetten op reproductieve gezondheidszorg, het gezondheidsdoel waarop de minste vooruitgang wereldwijd is geboekt.
- Er is nood aan een volgehouden inspanning m.b.t. de financiering van multilaterale ontwikkelingssamenwerking, gelet op het belang van gepoolde donormiddelen.
- Om het lokaal ondernemerschap in het Zuiden te stimuleren, kan het beleid o.m. inzake microfinanciering, ondersteuning van export uit het Zuiden en duurzame handel verder worden uitgebouwd.

2. *Het institutioneel en decretaal kader*

Het huidig institutioneel en decretaal kader dient grondig geëvalueerd en geactualiseerd te worden met het oog op een stroomlijning van het ontwikkelingslandschap. De capaciteit van de diensten voor ontwikkelingssamenwerking dient versterkt te worden en een aantal van de gehanteerde mechanismen moet hervormd worden met het oog op efficiëntie en effectiviteit.

- Het huidig decretaal kader omvat niet alle activiteiten die door de Vlaamse overheid in het kader van ontwikkelingssamenwerking worden ondernomen of gesteund. Tevens zijn bepaalde activiteiten over meerdere decreten gespreid, bv. mondiale vorming. Men zou kunnen overwegen om de huidige decreten in een nieuw kaderdecreet te integreren en dit te concretiseren in een aantal uitvoeringsbesluiten. Hierbij dient echter de nodige aandacht te gaan naar de administratieve last die met dit proces gepaard gaat, evenals voorafgaand overleg met het werkveld.
- De institutionele capaciteit binnen het Departement internationaal Vlaanderen en het Vlaams Agentschap voor Internationale Samenwerking (VAIS) dient versterkt te worden. De verhouding tussen het beleidsvoorbereidende en -uitvoerende werk moet worden herbekeken en een betere informatiedoorstroming is noodzakelijk. Men dient tevens de capaciteit van de VAIS-vertegenwoordigers in de partnerlanden te evalueren en, naargelang de uitkomst van de evaluatie, deze eventueel uit te breiden. De capaciteit binnen de Vlaamse overheid voor evaluatie en opvolging van de besteding van middelen dient versterkt te worden.¹²

¹² 11.11.11., *Het Belgisch ontwikkelingsbeleid in 2008*, Jaarrapport, 2009, 9. In 2008 werd er slechts 17,1 miljoen euro (slechts 40% van de totale Vlaamse ODA) besteed door de Vlaamse Ontwikkelingssamenwerking

- De Vlaamse overheid moet haar band met de verschillende actoren die actief zijn op het vlak van ontwikkelingssamenwerking versterken. Hiertoe dient het Raadgevend Comité van VAIS geactiveerd te worden via een herziening van zijn samenstelling, werking en rol, en dient de Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen in een vroegere fase van de beleidsontwikkeling betrokken te worden.
- Vlaanderen dient te kiezen voor een resultaatgerichte evaluatie van de door de Vlaamse overheid gesubsidieerde actoren, op basis van performante interne controles. Tevens moet het monitoring- en evaluatiebeleid, ook voor de eigen (actieve) partnerschappen, verruimd worden. De rapportage, o.m. in het jaarlijkse ODA-rapport, hoort niet alleen te gaan over de bestede middelen, maar ook over de behaalde resultaten.
- De ontwikkelingssamenwerking van steden en gemeenten is het meest succesvol als die vertrekt vanuit hun eigen expertise en motivatie, alsook de uitbouw van effectieve lokale besturen beoogt. Het aspect van de stedenband mag echter niet de bovenhand krijgen. Het blijkt dat gemeenten met convenant beter nadenken over hun ontwikkelingsbeleid dan gemeenten zonder convenant. De gemeentelijke convenanten en hun criteria sporen de gemeenten aan om hun ontwikkelingssamenwerking in een ruimer beleidskader van bestuurlijke ontwikkeling te plaatsen, maar er zou een instrument ontwikkeld moeten worden om de minder ervaren gemeenten te stimuleren. Er is nood aan een versterkte beleidsdialoog tussen de Vlaamse overheid, de VVSG en de betrokken gemeenten om samen te kijken hoe de globale efficiëntie van het convenantenbeleid kan verbeterd worden, met inbegrip van het luik "complementariteit".
- Ook de provincies zoeken hun weg in de arena van de ontwikkelingssamenwerking. Hun rol en meerwaarde dienen uitgeklaard te worden in het licht van hun inschakeling in het Vlaams beleid en de inspanningen van de gemeenten.
- De ontwikkeling van een Noodhulpfonds zou toelaten om toegekende fondsen sneller vrij te maken. Hierbij dient een volledige delegatie van de bevoegdheid over de politieke beslissing voor het toekennen van de fondsen gegeven te worden aan de Vlaamse minister voor ontwikkelingssamenwerking en aan de administrateur-generaal van VAIS voor de verdere snelle administratieve afhandeling, dit ter vervanging van de huidige maandenlange procedure die het concept van noodhulp ondergraaft.

3. Afstemming

3.1. Intern-Belgische coördinatie

Donorcoördinatie start bij overleg met de federale overheid. Intern-Belgisch gebrek aan afstemming mag niet leiden tot verhoogde transactiekosten voor de partnerlanden.

- Coördinatie en afstemming met de federale overheid moet gebaseerd zijn op wederzijds respect voor elkaars eigenheid en bevoegdheden, evenals bereidheid tot informatie-

uitwisseling. Hiervoor is politieke wil nodig van de verschillende actoren, evenals de uitbouw van formele overlegkaders.

- Vlaanderen kan ter aanvulling van de bestaande samenwerkingsakkoorden voorstellen op de Interministeriële Conferentie voor Buitenlands Beleid (ICBB) om een samenwerkingsakkoord inzake ontwikkelingssamenwerking te sluiten.
- De Raad neemt zich voor om er op toe te zien dat het regeerakkoord wordt uitgevoerd en dat Vlaanderen effectief het initiatief neemt tot periodiek overleg op de ICBB. Om doeltreffend te zijn, moet de werking van de ICBB alleszins worden gedynamiseerd.
- Enkele concrete initiatieven zijn:
 - Uitwisselen van “*best practices*” m.b.t. gelijkaardige initiatieven, zoals het betrekken van de privésector bij ontwikkelingssamenwerking of de programma’s inzake gemeentelijke ontwikkelingssamenwerking. Aangezien Vlaanderen bijvoorbeeld inzet op de strijd tegen HIV/AIDS in Mozambique en DGOS een expert gezondheidszorg, evenals een strategienota ter zake heeft, biedt dit ruimte voor overleg.
 - Overleg over de toepassing van de EU-gedragscode in de gedeelde partnerlanden, zoals Mozambique en Zuid-Afrika met de federale overheid.
 - Afstemming over de invulling van de internationale agenda voor doeltreffende hulp en de standpunten die worden ingenomen.
 - Vlaanderen moet deel uitmaken van de Belgische delegatie in het jaarlijks overleg met UNAIDS.
 - Gedelegeerde samenwerking in beide richtingen kan overwogen worden: bv. federale overheid kan m.b.t. gezondheidszorg in Mozambique een beroep doen op de Vlaamse vertegenwoordigers ter plaatse.

3.1. Intra-Vlaamse coördinatie

Er is behoefte aan een duidelijkere articulatie van de rol van de diverse actoren en een sterkere intra-Vlaamse coördinatie. Dit moet leiden tot een betere afstemming tussen de verschillende actoren.

- De minister van Ontwikkelingssamenwerking dient een coördinerende rol te spelen ten opzichte van ontwikkelingsactiviteiten die door andere ministers op touw worden gezet. Hij wordt hierover tijdig geïnformeerd. Hij bewaakt tevens de coherentie met de andere Vlaamse bevoegdheden. Deze coördinerende rol dient expliciet in het bevoegdheidsbesluit van de Vlaamse Regering ingeschreven te worden.
- De Vlaamse overheid dient een faciliterende rol te spelen door de actoren per sector of per partnerland van de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking met elkaar in contact te brengen. Hierbij kan men informatie uitwisselen, afstemmen met de sector en terugkoppelen vanuit het beleid.
- In samenwerking met alle Belgische overheden kan een databank worden opgezet waarin de activiteiten van alle actoren geografisch geregistreerd worden. Ook

clustervorming rond bepaalde thema's en het organiseren van ontmoetingsmomenten tussen actoren die in hetzelfde land/regio actief zijn, kan samenwerking op het terrein stimuleren.

- De hervorming van het Raadgevend Comité van VAIS biedt de mogelijkheid tot een ruimere betrokkenheid van ngo's en andere actoren bij het Vlaams beleid.
- In zijn zoektocht naar een eigen beleid inzake ontwikkelingssamenwerking is het nuttig voor Vlaanderen om tot overleg te komen met andere (Europese) regio's. Vermits zij vaak dezelfde zoektocht doormaken, kan dit leiden tot nieuwe inzichten inzake instrumenten, methodologieën en strategieën. Ook internationaal vergelijkend onderzoek kan hiertoe bijdragen.

4. Noordwerking

De Noordwerking biedt onmiskenbaar een meerwaarde, maar moet geëvalueerd en hervormd worden met meer aandacht voor het meerjarenperspectief en een integrale benadering met betrokkenheid van verschillende andere beleidsdomeinen.

- Onderzoek toont aan dat de steun voor en de kennis over ontwikkelingssamenwerking licht stijgt of stabiel blijft, maar dat het publiek ook kritischer wordt wat betreft de actoren, de besteding van middelen en de vormen van ontwikkelingssamenwerking.¹³ Deze kritische houding vormt een potentiële uitdaging voor het draagvlak. Tevens wordt het draagvlak bedreigd door de huidige financieel-economische toestand. Dit versterkt de noodzaak om blijvend in te zetten op draagvlakverruiming, gebaseerd op een globale visie op internationale samenwerking (die verder reikt dan het instrument "hulp"). De ondersteuning en actieve ontwikkeling van Noordwerking door de Vlaamse overheid, evenals de Noordwerking via de gemeentelijke convenanten betekenen een belangrijke meerwaarde.
- Er is nood aan een evaluatie van het decreet inzake ontwikkelingseducatie. Vlaanderen moet inspelen op de in opbouw zijnde mappings van actoren en activiteiten die in het kader van Noordwerking worden ondernomen.
- De Vlaamse overheid moet haar ondersteuning van de Noordwerking aanbieden met een meerjarenperspectief. Met het veld worden in overleg de grote thema's en de modaliteiten vastgelegd.
- Noordwerking dient zich niet te beperken tot het beleidsveld ontwikkelingssamenwerking, maar het moet ook geïntegreerd worden in andere beleidsdomeinen. De Vlaamse bevoegdheden op het vlak van onderwijs, jeugd, cultuur, milieu/duurzame ontwikkeling en economie/ondernemerschap bieden belangrijke mogelijkheden om het draagvlak voor ontwikkelingssamenwerking te verruimen.

¹³ A. HUYBRECHTS en I. POLLET, *Draagvlak ontwikkelingssamenwerking in Vlaanderen*, HIVA, 2007, 44.

1. Beleidsvisie

Vlaanderen dient een langetermijnvisie te ontwikkelen op een kwalitatief en competitief toerismebeleid dat gericht is op groei.

- Om meer groei te genereren, is er nood aan een strategische langetermijnvisie waarin blijk wordt gegeven van een integrale aanpak, gezien het transversale karakter van toerisme. De Raad verwelkomt het idee uit het regeerakkoord om een Strategisch Beleidsplan Toerisme op te stellen. Hij dringt erop aan om hierbij de sector te betrekken, bv. via het organiseren van een Staten-Generaal.
- Bij het ontwikkelen van een langetermijnvisie houdt men rekening met de nieuwe bepalingen in het Verdrag van Lissabon betreffende toerisme.¹⁴ Men heeft tevens oog voor de internationale ontwikkelingen inzake toerisme.
- Gezien de opkomst van nieuwe vakantiebestemmingen en de individualisering van de vakantiebeleving, dient Vlaanderen hierop in te spelen via een competitief en kwalitatief toerismebeleid. Dergelijk kwaliteitsvol beleid moet gebaseerd zijn op o.m. professionalisering, duurzaamheid en participatie.
- In een periode van financieel-economische crisis beklemtoont de Raad dat de binnenlandse markt en het onmiddellijk nabije buitenland nog winnen aan belang. Hier moet Vlaanderen op blijven inzetten. Vlaanderen moet echter ook bijkomend investeren in het aantrekken van Aziatische toeristen. Vlaanderen dient in zijn toerismebeleid vooruit te denken m.b.t. het aanboren van nieuwe toerismemarkten zoals de BRIC-landen en de Next Eleven.

2. Instrumenten voor groei

Vertrekkend vanuit een efficiënt agentschap Toerisme Vlaanderen, dient Vlaanderen een innovatief instrumentarium te ontwikkelen dat inspeelt op de diversiteit van Vlaanderen en de vraag van de klanten naar meer maatwerk. Een verbreding van de productmatrix, een dynamische bestemmingspromotie - gedifferentieerd naar doelgroep -, het uitspelen van Brussel als toegangspoort, alsook een algemene betere bereikbaarheid kunnen hiertoe ingezet worden.

- De Raad is verheugd dat het regeerakkoord een hervorming van Toerisme Vlaanderen voorop stelt. De Raad geeft een niet-exhaustieve opsomming van elementen die bij dergelijke hervorming moeten bekeken worden: (i) de meerwaarde van Toerisme

¹⁴ STRATEGISCHE ADVIESRAAD INTERNATIONAAL VLAANDEREN, *Verdrag van Lissabon*, Advies 2008/4, 20 februari 2008, 11.

Vlaanderen herdefiniëren m.b.t. de binnenlandse markt, (ii) de versterking van de samenwerking met private actoren, (iii) de rol van Toerisme Vlaanderen als *trade broker*, (iv) performant leiderschap binnen de organisatie, (v) informatie-uitwisseling zodat o.m. studiewerk beschikbaar wordt gesteld aan toeristische actoren, (vi) capaciteitsopbouw rond regio- en citymarketing, enz.

- De Raad adviseert om de productmatrix te verbreden met aandacht voor de moderne troeven (gastronomie, muziekfestivals, binnenwaters, aanwezigheid internationale organisaties, mode, enz.) van Vlaanderen. Indien toch wordt vastgehouden aan een impulsbeleid via de drie “klassieke” macroproducten, dient dit aangevuld met voldoende aandacht voor het product “Vlaamse regio’s”. Er bestaat immers geen specifiek actieplan voor de Vlaamse regio’s hoewel het aantal overnachtingen in deze regio’s (ongeveer 30%) het aantal van de andere macroproducten benadert.
- Vlaanderen zet in op een dynamische bestemmingspromotie, gedifferentieerd naar doelgroep. De Raad beklemtoont het belang om in te spelen op de jongerencultuur met het oog op een herhaald bezoek.
- Vlaanderen moet een actief ondersteuningsbeleid voeren ten aanzien van grote evenementen met internationale uitstraling (poëziezomer in Watou, opening Magrittemuseum, Ronde van Vlaanderen, Rogier van der Weyden tentoonstelling, enz.) aangezien deze (nieuwe) bezoekers aantrekken, vaak met een hoger gemiddeld bestedingspotentieel.
- Vlaanderen zet strategisch in op het behalen van prestigieuze titels zoals de *Universal Forum of Cultures*, Europese Groene Hoofdstad, *European Destination of Excellence* (EDEN), enz.
- Vlaanderen bouwt verder op de initiatieven tot ontwikkeling van een (internationale) culturele agenda en verspreidt deze meertalig aan de toegangspoorten (bv. Zaventem en Brussel-Zuid).
- Brussel is een toeristisch topproduct waarvan meer gebruik moet worden gemaakt, inspeland op de Brusselse naambekendheid, bv. bij de naamgeving van een toeristische website. Tevens dient men Brussel als gaststad van talrijke Europese en internationale instellingen als *unique selling proposition* te gebruiken en het kapitaalkrachtige publiek van internationale werknemers tot een bezoek aan Vlaanderen verleiden. Er moet actief worden gezocht naar het smeden van synergieën tussen Toerisme Vlaanderen, Brussel Internationaal - Toerisme & Congres (BITC) en het Office de Promotion du Tourisme de Wallonie et de Bruxelles (OPT). Een interregionale publiekprivate samenwerking en breed partnerschap van zowel de betrokken besturen als de private actoren (cfr. Brussels Metropolitan Region) kan een geïntegreerd plan voor de citymarketing van de Brusselse metropool uitwerken, gezamenlijke acties afbakenen en uitvoeren, alsook de institutionele patstelling doorbreken.
- Vlaanderen moet extra inspanningen leveren voor het aantrekken van *Meetings, Incentive travel, Conventions or Exhibitions* (“MICE”) aangezien MICE-toerisme een hoog rendement biedt. Toerisme Vlaanderen kan hiertoe o.m. inspelen op nieuwe infrastructuur die MICE-toerisme genereert, partnerprogramma’s promoten om MICE-toeristen tot een verlengd verblijf aan te zetten, inspelen op de aanwezigheid van

internationale instellingen en bezoekmogelijkheden als onderdeel van congresprogramma.

- Vlaanderen investeert in de klantvriendelijkheid en de signalisatie in zijn toegangspoorten, promoot duurzame transportmiddelen die toegankelijk zijn voor mensen met een handicap, verspreidt toeristische informatie (bv. Vlaamse meertalige cultuurkalender) aan toegangspoorten, koopt commerciële ruimte in inflight magazines of andere media om het toekomstend publiek te bereiken, enz.

3. Partnerschap en afstemming

Vlaanderen moet inzetten op een toeristisch beleid voor en met de toeristische industrie, zowel bij de beleidsvoorbereiding als bij de –uitvoering. Hierbij mogen de private actoren en de lokale overheden niet vergeten worden.

- Door het transversale karakter van toerisme is er een grote nood aan een integrale aanpak waarbij actoren uit diverse beleidsvelden een toeristische blik hanteren. Domeinen zoals o.m. landbouw (bv. plattelands- en agricultuurtoerisme, streekproducten), buitenlands beleid, mobiliteit en openbare werken (bv. fietsroutenetwerk), alsook erfgoed hebben een duidelijke band met toerisme. Om tot een integrale aanpak te komen, moet de rol van de diverse actoren allereerst worden uitgeklaard.
- Een blijvende inzet voor professionalisering kan bijdragen tot efficiëntiemaximalisatie, o.m. door afstemming met de minister van onderwijs om een opleiding toerisme in het beroepsonderwijs aan te bieden, oog te hebben voor permanente vorming, duurzaam toerisme verder te integreren in toerismeopleidingen, enz.
- Vlaanderen probeert via netwerken aan kennisopbouw en informatie-uitwisseling te doen, bv. via het in de praktijk brengen van de *best practices* van het Europees netwerk voor een competitief en duurzaam toerisme (NECSTouR).
- Leren uit benchmarking met andere regio's die zich actief profileren inzake toerisme is noodzakelijk.
- De Vlaamse vertegenwoordigers in het buitenland dienen op de hoogte te zijn van elkaars activiteiten, ze ondersteunen deze zo mogelijk en zoeken naar synergieën.